

487A

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΙΔΙΑΣ
ΓΕΡΜΑΝΟΥ

ΑΙ ΙΕΡΑΙ ΜΟΝΑΙ
ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΗΣΟΙΣ

ΕΝ
ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΙΟ
ΜΕΓΑΛΟ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1932

4971

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΙΔΙΑΣ
ΓΕΡΜΑΝΟΥ

ΑΙ ΙΕΡΑΙ ΜΟΝΑΙ
ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΕΝ

ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΟΙΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1932

SISMANOGLIO
ΜΕΤΑΚΟ

ΛΘΗΝΑΓΟΡΑΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ
ΙΕΡΑΡΧΗ ΔΙΑΠΡΕΠΕΙ
ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΕΙ ΔΕΙΝΩΙ
ΕΜΩΙ ΔΕ ΦΙΛΩΙ ΑΓΑΠΗΤΩΙ
ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

 SISMANOGLIO
MEGALIRO

Ι. ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ

ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

«Περὶ τὸ τῆς νήσου μετεωρότερον» κειμένη καὶ ἡ μόνη ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ ὑπαρχουσῶν ἄλλοτε μοναστικῶν κατασκηνώσεων περισωθεῖσα ἱερὰ αὕτη μονὴ ἀποτελεῖ «σεμνεῖον» ἀνεγερθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ Δ' τοῦ Διογένοϋς (1068-1071), ἴσως ἐπὶ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, χρησιμεῦσαν δὲ καὶ οἰκητήριον τῶν τελευταίων ἡμερῶν καὶ ἅμα τάφος αὐτοῦ. Εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι ὁ ἀτυχῆς οὗτος αὐτοκράτωρ, αἰχμάλωτος γενόμενος τῶν Τούρκων κατὰ τὴν μάχην τῆς Ματζικιέρτ (20 Αὐγ. 1071) καὶ κατόπιν ἀπολυθεὶς, κατέφθασεν ἐν τέλει εἰς Κιλικίαν, καθ' ὃν χρόνον ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεκηρύσσεται ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕτερος αὐτοκράτωρ, ὁ Μιχαὴλ Ζ' ὁ Δούκας (1071-1078). Ὁ Ρωμανὸς ἀποπειραθεὶς νὰ ἀντιστῇ εἰς τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ καὶ νικηθεὶς ἐδέχθη νὰ ὑποταχθῇ ὑπὸ τινος ὄρους εἰς τὸν ἐν Ἀδάνοις στρατηγὸν Ἀνδρόνικον Δούκαν, ἐνδυσθεὶς πρότερον τὸν μοναχικὸν τρίβωνα. Ἐκεῖθεν ὀδηγηθεὶς ὑπὸ συνοδείαν ἀφίκετο εἰς Κοτύαιον, ἔνθα εἶχεν ἤδη καταφθᾶση ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διαταγὴ ἐξορύξεως τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ταύτης ἐκτελεσθείσης κατὰ τρόπον μάλιστα ἀπηνῆ ἐσύρθη ὁ δυστυχῆς μέχρι Προποντίδος καὶ διαπεραιωθείς ἐκ Νικομηδείας εἰς τὴν νῆσον Πρώτην ἐνεκλείσθη ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ πρό τινος χρόνου ἰδρυθέντι μοναστηρίῳ, ὅπου μετὰ τινα χρόνον καὶ ἀπέθανεν. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ Εὐδοκία, ἐπὶ τούτῳ ἐλθοῦσα εἰς Πρώτην ἐκ τῆς ἐν ἧ ἔξωρίσθη καὶ αὕτη μονῆς τῆς Πιπεροῦς, ἐκήδευσεν τὸν ἀτυχῆ Ρωμανὸν μεγαλοπρεπῶς (1).

Τὴν ἐφεξῆς ἱστορίαν τῆς μονῆς ταύτης, κτισθείσης ἱκανῶς μεγάλης καὶ στερεᾶς, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ μεγέθους ἀλλὰ καὶ τῆς λαμπρότητος τῶν δια-

(1) *I. Σκυλίτση* ἱστορία Migne τ. 122 σ. 435. — *Νικηφ. Βρυεννίου* ἱστορία Migne τ. 127 σ. 89. — *I. Ζωναρᾶ* χρονικά Migne τ. 135 σ. 277. — *Ἰωήλ* χρονογραφία Migne τ. 139 σ. 285. — *M. Γλυκᾶ* χρονικά Migne τ. 158 σ. 609 — *Κωνσταντινιάς* παλαιὰ τε καὶ νεωτέρα. Βενετία 1824 σ. 160-61. — *Σκαρλ. Βυζαντίου* ἢ ΚΠολις. Ἀθήναι 1862. Β' σ. 291. 294. — *G. Schlumberger*, les îles des Prin-

κρινομένων θεμελίων αὐτῆς, ἀγνοοῦμεν καθ' ὅλοκληρίαν. Πάντως ὅμως διετηρήθη αὕτη ἀρκετὰ καλῶς, τὴν ὑπαρξιν δὲ αὐτῆς, καὶ ὄχι ἄλλης τινὸς ἐν Πρώτῃ μονῆς, θέλομεν νὰ διῶδωμεν ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ Μανουὴλ Α' τοῦ Κομνηνοῦ ἐπιβραβεύσαντος—κατὰ Μάρτιον τοῦ 1158—καὶ τῷ μοναστηρίῳ τῷ ἐν «*τῇ Πρώτῃ*» δίκαια πολλά⁽²⁾, νὰ παραδεχθῶμεν δὲ αὐτὴν συνεχιζομένην καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, παρὰ πάσας τὰς ἐκ τῶν τότε καιρικῶν περιστάσεων ἀνωμαλίας καὶ στενοχωρίας καὶ τὰς ἐκ πυρκαϊῶν καὶ σεισμῶν καταστροφάς. Ἄλλως τε ἡ σκέψις τῆς Ἐκκλησίας περὶ ὑποστηρίξεως τῆς μονῆς οὐδέποτε ἐξέλιπεν. Τῷ 1722 βλέπομεν ἀρξαμένην ἐκ βάρθρων καὶ θεμελίων τὴν ἀνέγερσιν τῆς μονῆς, ἐρειπωθείσης εἴτε ἐκ πυρκαϊᾶς εἴτε καὶ ἐκ σειμοῦ, τὴν ὁποίαν δὲ ἀνέλαβον νὰ φέρωσιν εἰς πέρας Χῖοι ἔμποροι «*παρακλήσεσι καὶ ὑποσχέσεσιν ἀναπεισθέντες*». Τῷ 1723 Ἱερεμίας ὁ Γ' (1716-1726, τὸ α') τὰς ἀποσταλείσας αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Μ. Πέτρου τέσσαρας εἰκόνας φοβηθεὶς «*νὰ τὰς βάλῃ εἰς τὸ πατριαρχεῖον τὰς ἔβαλεν εἰς τὸ μοναστηριδίων τὸ κατὰ τὴν νῆσον τῆς Προποντίδος Πρώτην*, ὅπου σώζονται καὶ μέχρι τῆς σήμερον θαυμασιώταται». Τῇ 10 Μαΐου 1724 συντελεσθείσης τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ μοναστηρίου δι' οἰκοδομήσεως «*ναοῦ περικαλλοῦς καὶ τειχῶν καὶ κελίων πέριξ*», παρεχωρήθη τοῦτο εἰς τὴν ἐποποιεῖαν καὶ διοίκησιν τῶν Χίων ἐπιτρόπων τοῦ ἐν Γαλατᾷ ἰ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τῶν καὶ δαπανησάντων διὰ τὴν οἰκοδομήν. Ἄλλ' ἐπὶ τῆς α' πατριαρχείας Παΐσιου Β' (1726-1733) τὸ μοναστήριον συνηνώθη, προσηλωθὲν ὑπὸ τύπον

ces. II. édit. Paris 1925 σ. 51-63. — R. Janin, les îles des Princes. Étude historique et topographique, ἐν τῷ περιοδικῷ «*Echos d'Orient*», ἔτος 27 (1924) σελ. 190. — K. Παπαρηγοπούλου ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἔκδ. δ' τ. Δ', Ἀθῆναι, 1903 σ. 413-423. — M. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπ. τόμ. ΙΖ' σ. 273. — Ἐκκλ. Ἀλήθεια ἔτος ΚΕ' (1905) σ. 320. ΚΣΤ' (1906) σ. 255. 287. — Σημειωτέον ὅτι ὁ R. Janin (σ. 185. 191. 192) παραδέχεται ὅτι ὁ Ρ. Διογένης δὲν ἵδρυσεν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ ἐκ βάρθρων, ἀλλ' ἀνεκαίνισε προϋπάρχον, ἐρειπωθὲν ὅμως ἐν τῷ μεταξύ, μοναστήριον, εἰς ὃ ἤδη τῷ 813 ἐνεκλείσθη Μιχαὴλ ὁ Ραγκαβὲ μετὰ τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ, καρεῖς μοναχὸς καὶ ἀποθανὼν ἐκεῖ τῷ 840. Δὲν φαίνεται ὅμως πείθουσα ἡ γνώμη αὕτη τοῦ R. Janin. Ὁ Κεδρηνὸς (Migne τ. 121 σ. 933) ἀναφέρει ὅτι ὁ Μ. Ραγκαβὲ ἐγένετο «*ὑπερόριος ἐν τῷ κατὰ τὴν νῆσον Πρώτῃ μοναστηρίῳ*, ἐν ᾧ τὴν κοσμικὴν ἀποθέμενος τρίχα τὸν λοιπὸν τῆς ζωῆς διήνυσε βίον...», ὃ δὲ Ζωναράς (Migne τ. 134 σ. 1368), ὅτι ἀπήχθη «*εἰς τὴν Πρώτην λεγομένην νῆσον καὶ μοναχὸς γεγονὼς ἐκεῖ κατεβίου*». Ἐξάγεται λοιπὸν γενικῶς ὅτι ὑπῆρχε μὲν μοναστήριον ἐν τῇ Πρώτῃ κατὰ τὸ 813 ἀλλ' ὄχι καὶ ὅτι ἦτο ὠρισμένως ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ ἐρειπωθέντος σὺν τῷ χρόνῳ ᾠκοδόμησε τὸ «*σεμνεῖον*» αὐτοῦ ὁ Ρωμ. Διογένης.

⁽²⁾ Migne τόμ. 137 σελ. 933. — Σύνταγμα τῶν ἰ. κανόνων *Ράλλη* καὶ *Ποιλλῆ* Ἀθῆναι 1852 τόμ. Β' σ. 598.—ὄρα καὶ *Μ. Γεδεών* Πατριαρχικοὶ Πίνακες. ΚΠολις 1890, σ. 362 σημ. 471.

μετοχίου, τῇ ἐν Ἀνδρῶ βασιλικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ μονῇ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῇ ἐπικαλουμένῃ τῆς *Παναχράντου*, διὰ καταβολῆς εἰς τοὺς ὡς ἄνω Χίους 2500 γροσίων, μετρηθέντων αὐτοῖς διὰ τοῦ παναχραντιώτου ἱερομονάχου Διονυσίου, ἡγουμενεύοντος ἐν τῷ μετοχίῳ, καὶ πρὸς τοῦτο ἐξεδόθησαν δύο συνοδικὰ γράμματα: κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1727 καὶ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1729. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου τὸ μοναστήριον περιέπεσε καὶ αὐθις εἰς χρεὴ βαρύτατα 3200 γροσίων περὶπου, ἐντεῦθεν δὲ ἀδυνάτου καταστάσεως τῆς διακυβερνήσεως αὐτοῦ καὶ ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους ἐπετράπη συνοδικῶς εἰς τετραμελῆ ἐπιτροπὴν Πατέρων, ἐνεργούντων κατὰ πληρεξουσιότητα τῆς μονῆς Παναχράντου, ὅπως διενεργήσῃ τὴν πώλησιν τῆς μονῆς εἰς ἄλλον τινά. Καὶ οὕτω «*τὸ εἰρημένον μοναστήριον τοῦ Σωτήρος, ὡς κτῆμα καὶ μετόχιον τῆς μονῆς αὐτῶν τῆς Παναχράντου ὑπάρχον, μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, κινήτων τε καὶ ἀκινήτων, καὶ μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς τῆς νήσου Πρώτης*» παρεδόθη καὶ ἐνεχειρίσθη τῷ Μητροπολίτῃ Χαλκηδόνος Γαβριήλ, ὅστις κατέβαλε τῇ ἐπιτροπῇ τὸ ποσὸν 3250 γροσίων πρὸς ἐξοφλήσιν τοῦ χρέους τῆς μονῆς αὐτῶν προσηλώσας συγχρόνως τὸ μοναστήριον τοῦτο τῇ μητροπόλει Χαλκηδόνος «*ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας καὶ μνημοσύνης*», καὶ ἔκτοτε «*τὸ ἱερὸν μοναστήριον τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, τῇ ἐπωνυμίᾳ τῆς πατριαρχικῆς καὶ σταυροπηγιακῆς ἀξίας πρότερον σεμνυνόμενον*» κατέστη «*ἀφιέρωμα καὶ κτῆμα ἴδιον καὶ ἐνοριακὸν δίκαιον*» τῆς μητροπόλεως Χαλκηδόνος μετὰ πάσης τῆς ὡς ἄνω περιοχῆς αὐτοῦ, ἐκδοθέντος πρὸς τοῦτο—κατὰ Μαΐον 1746—πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ βεβαιωτικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος Παΐσιου Β'. Μετέγνω ὅμως μετὰ τινα χρόνον ὁ Χαλκηδόνος Γαβριήλ καὶ ἐπὶ τῇ μεταθέσει αὐτοῦ εἰς Νικομήδειαν ἐπώλησε τὸ μοναστήριον εἰς τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν Ἰωαννίκιον Καρατζάν, τὸν κατόπιν Πατριάρχην ΚΠόλεως (1761—63), ὅστις πάλιν ἀργότερον, ἐν διαθεσιμότητι διατελῶν, ἐπώλησεν αὐτὸ «*εἰς τὸν τιμιώτατον ἄρχοντα Πιτάρην κυρίτζη Διαμαντὴν τοῦ Γεωργάκη διὰ χοιζετίου τῆς βασιλικῆς κρίσεως καὶ δι' ἀδείας τοῦ Μ. Χαλκηδόνος Παρθενίου*» λαβὼν μετρητὰ 2500 γροσία: ἀλλὰ καὶ ὁ ἄρχων οὗτος μετ' οὐ πολὺ, μὴ δυνάμενος νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ κατ' αὐτό, δι' ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως ἐξεχώρησε ἀντὶ 2750 γροσίων τὸ αὐτὸ μοναστήριον «*μετὰ πάντων τῶν προσόντων αὐτῷ κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων, κινήτων τε καὶ ἀκινήτων, καὶ μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς, ἐμπεριοχῆς τε καὶ παραλίου περιφερείας τῆς αὐτῆς νήσου Πρώτης*» εἰς τὸν «*θεοσεβέστατον καὶ ὑψηλότατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγγροβλαχίας κ. κ. Ἰωάννην Ἀλεξάνδρον Ἰωάννου Ὑψηλάντην βοεβόδα*», καταστάντα οὕτω κύριον καὶ ἰδιοκτῆτην τοῦ μοναστηρίου μετὰ κληρονομικῶν δικαιωμά-

των τῶν υἱῶν καὶ λοιπῶν συγγενῶν καὶ κληρονόμων αὐτοῦ, καθὰ διέλαβε καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ τῷ 1778 ἐκδοθὲν συνοδικὸν σιγίλλιδες γράμματα Σωφρονίου Β' (1774—80). Ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ αὐτοῦ—ἐκδοθέντι τῷ 1780—ὁ Ὑψηλάντης σημειοῖ σχετικῶς: «... ἄλλα καὶ τὴν παρὰ τῇ Χάλκῃ νῆσον Πρώτην σὺν τῷ ἐπ' αὐτῇ σεσηπῶτι καὶ σεσαθρωμένῳ μοναστηρίῳ, ἐκκλησίᾳ τε καὶ τισιν οἰκοδομαῖς, ἅς τινες καὶ μάλα προσφυῶς ἐρεῖπια μᾶλλον ἢ εἶποι πᾶς τις ὁ καθορῶν ἢ κτίρια, κινδυνεύοντι πωληθῆναι παρὰ τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ Ἀρμενίοις, ὡς ἀδυνατοῦντος περὶ τὴν ἐπισκευήν... οἴκιφ φερόμενοι διὰ τὴν ὀλέθριον καὶ ἐλεεινὴν αὐτοῦ κατάστασιν ἠγοράσαμεν πράσει τελείᾳ μετὰ πάσης τῆς νήσου καὶ περιοχῆς αὐτῆς καὶ τῶν θαλασσίων ἀκτῶν τιμήματος δύο χιλ. πεντακοσίων γροσίων, οὐκ ἀναλογοῦντος δηλαδὴ πρὸς τε τὸ ἀκαλλιέργητον τοῦ τόπου καὶ τὸ σεσηπῶς τοῦ μοναστηρίου...». Ὁ Ὑψηλάντης ἐπισκευάσας τὴν μονὴν καὶ καλλιεργήσας τὴν νῆσον προσήρτησεν ἀμφοτέρας εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ ἰ. σταυροπηγιακὴν μονὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς ἐπιλεγόμενης **Καμαριωτίσεως**, ὡς μετόχιον αὐτῆς (3).

Μετὰ τὸν οἰκτρὸν θάνατον τοῦ Ὑψηλάντου (1807) τὴν ἐπιστάσιαν τῆς μονῆς Καμαριωτίσεως, συνελπῶς καὶ τοῦ ἡμετέρου μοναστηρίου ἐν Πρώτῃ, ἀνέλαβεν κατὰ δικαίωμα κληρονομικὸν ἢ ἐκλαμπροτάτῃ Δομνίτσα κυρία Ραλλοῦ, θυγάτηρ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ὑψηλάντου, σύζυγος δὲ τοῦ Μ. Λογοθέτου Ἀλεξάνδρου Μάνη, γινώσκομεν δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἠγούμενον τοῦ μοναστηρίου τὸν ἀρχιμ. Γαλακτίωνα, ἀναλαβόντα τῷ 810 τὴν ἠγουμενίαν τῆς κυριάρχου μονῆς. Διὰ τὴν ἀνωμαλίαν ὅμως τῶν καιρῶν (4) καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ 1821 ἐπακολουθήσαντα σοβαρὰ πολιτικά

(3) *Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου* τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν. ΚΠολις. 1870 σελ. 320. 355. 360. 393. 401. 414. 561. 606 καὶ ἐξ. 611 καὶ ἐξ. 618. 622.—Ἐν σελ. 106-611 εὔρηται κατακεχωρημένον τὸ κατὰ Μάϊον 1746 ἐκδοθὲν σιγίλλιον Παϊσίου Β'. — Ἐν σελ. 611-616 τὸ κατὰ τὸ 1778 ἐκδοθὲν σιγίλλιον Σωφρονίου Β'. — Ἐν σελίδι 620-625 τὸ κατὰ τὸ 1780 ἐκδοθὲν χρυσοβούλον Ἀλεξ. τοῦ Ὑψηλάντου. — *Μ. Γεδεῶν* ἔνθα ἀνωτέρω σ. 625. 630. 639. 665. — *Ἐκκλ. Ἀλήθεια* ὡς ἀνωτ. σ. 287. 288. — *Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ*, ὑπόμνημα ἱστορικὸν περὶ τῆς κατὰ Χάλκην μονῆς τῆς Θεοτόκου. ΚΠολις. 1846 σ. 52. 53. 54. 178. 179 καὶ ἐξῆς.—Ἐν σελ. 179-185 δημοσιεύεται τὸ κατὰ τὸ 1780 σιγίλλιον Σωφρονίου Β'. — *R. Janin* ἔνθα ἀνωτέρω σ. 193. — Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἑλληνομπορικὴ Σχολὴ ὑπὸ *Ξενοφ. Μογέ*. ΚΠολις 1885 σ. 26. 27. 61. 63. — *Ἐκκλ. ἱστορία Μ. Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου* τόμ. Γ' β' μέρος. Ἀλεξάνδρεια. 1928 σ. 353 σημ. 4.

(4) Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ἡ μονὴ ἐκινδύνευσε σοβαρῶς. Τὴν 8/20 Φεβρουαρίου 1807 ἐχθρικός ἀγγλικὸς στόλος ἀγκυροβολήσας ἐνώπιον τῆς Πρώτης παρέμεινε ἐκεῖ ἐπὶ 11 ἡμέρας ἀνεφοδιαζόμενος. Πρὸς ἀντιπερισπασμὸν αὐτοῦ ἐξηκοντὰς τούρκων ἐκ Χαλκηδόνος, ὄχρωθεῖσα ἐν τῷ ἡμέτερῳ μοναστη-

γεγονότα ἔπαυσεν ἢ καθ' οἰονδήτινα τρόπον ἀνάμιξις τῆς οἰκογενείας τῶν Ὑψηλάντων εἰς τὰ τῆς μονῆς πράγματα, ἅτινα καὶ περιήλθον καὶ πάλιν εἰς τὴν κυριαρχίαν καὶ τὴν ἄμεσον προστασίαν τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, ἀδεία τῆς ὁποίας ἐξηκολούθουν οἱ τῆς Καμαριωτίσεως ἠγούμενοι νὰ διευθύνωσι συγχρόνως καὶ τὸ ἐν Πρώτῃ ἡμέτερον μοναστήριον, θεωρούμενον καὶ ἐφεξῆς μετόχιον ἐκείνης, μέχρις οὗ ἐλήφθη ἀπόφασις (1ης Ἰουνίου 1831) περὶ συστάσεως καὶ λειτουργίας ἐν αὐτῇ **ἑλληνικοῦ φροντιστηρίου**, ἐπευλογοῦντος Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου (5). Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ὡς ἄνω μεταβολὴν ἢ οἰκογένεια Μάνη παρουσιάζετο διεκδικούσα σοβαρῶς κληρονομικὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μονῶν, ὡς γίνεται δῆλον ἐξ ἐπιστολῆς (ἀπὸ 6 Ἀπριλίου 1835) τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Γεωργίου Μάνου πρὸς Κωνσταντίον τὸν Β', ὅστις ὅμως ἀπαντῶν (ἀπὸ 2 Αὐγ. ἰδ. ἔτους) ἐδήλου σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἐξῆς: «... ὁ λόγος πρόκειται ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ τῶν δύο μοναστηρίων, δηλ. τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου κατὰ τὴν Χάλκην καὶ τῆς θείας Μεταμορφώσεως κατὰ τὴν Πρώτην, καὶ τούτων μόνον τὰ ἔγγραφα ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν, ἐξ ὧν γίνεται τῶντι κατάδηλον ὅτι ἐνέδωκεν ἅπαξ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸ νὰ περιέλθῃ διὰ τοῦ προσώπου τῆς μακαρίτιδος ὑμῶν μητρὸς πρὸς τὰ ἄτομα τῆς εὐγενείας σας ὁ κτητορικὸς λόγος τοῦ παπῶου ἀφιερώματος καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἠδύνατο οὔτε ἐπεχείρησε πλέον νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀπὸ τὴν εὐγενειάν σας. Ἐν δὲ τῷ διαστήματι τῶν προλαβουσῶν περιστάσεων, αἵτινες κατεῖχον τὴν εὐγενίαν σας μεμακρυσμένους ἐντεῦθεν, ἢ διεξαγωγῆ τῶν ἱερῶν τούτων σκηνωμάτων, κατὰ λόγον πολιτικὸν καὶ δικαιωματικόν, ἀνῆκε βέβαια ὀλοσχερῶς εἰς τὴν κυριαρχικὴν κηδεμονίαν τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλ' ἢ περίπτωσις αὕτη, μακρὰν τοῦ νὰ παραβλάψῃ τὸ δικαίωμα τῆς εὐγενείας σας, ἔδωκε μάλιστα ἀφορμὴν, ὥστε νὰ ἔμβῃ τέλος πάντων εἰς πρᾶξιν ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου ἀφιερωτοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ πνεῦμα, ὁπότεν ἀνώρθωσε τὰ ἱερὰ ταῦτα καταγῶγια, δὲν ἀπέβλεπε βέβαια εἰς τὸ νὰ σχημα-

ρίῳ, προεκάλεσε τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἀγγλων, οἵτινες ἀποκρουσθέντες κατ' ἀρχὰς ἐπὰ νῆλθον τὴν ἐπομένην καὶ κατόπιν κανονιοβολισμοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν μονὴν, ἔνθα ὅμως, ἀντὶ τῶν τούρκων, διαφυγόντων κατὰ τὴν νύκτα εἰς Χάλκην, εὔρον ἕνα μόνον μοναχόν. (*Σκαρλ. Βυζαντίου* ὡς ἀνωτ. σ. 291. — Ἡ νῆσος Ἀντιγόνη ὑπὸ *Μ. Χουρμούζη*. ΚΠολις. 1869 σ. 7. — *Constantinople by Edwin A. Grosvenor*. London. 1895 σ. 271. — *Στ. Βοντυρᾶ* Λεξικὸν ἱστορίας καὶ γεωγραφίας τόμ. Ε', ΚΠολις. 1888 σ. 900.—*R. Janin* ὡς ἀνωτ. σ. 194).

(5) *Βαρθ. Κουτλουμουσιανοῦ*, ὑπόμνημα ὡς ἀνωτ. σ. 56. 58. 69. 71. 72. 117 καὶ ἐξ. — *Ξενοφ. Μογέ* ἔνθα ἀνωτ. σ. 65. 66. 79 καὶ ἐξῆς. — *R. Janin* ὡς ἀνωτέρω σελ. 194.

τίση ιδιοκτησίαν ἐπ' ὠφελείᾳ ἑαυτοῦ ἢ τῶν ἀπογόνων του. Περί τοῦ κεφαλαίου τούτου οὔτε ἡ εὐγενία σας ἀμφιβάλλετε τελείως, ὅταν μάλιστα ἐπεξέλθητε περιέργως τὸ περί τοῦ μοναστηρίου τῆς Χάλκης σιγίλλιδες γράμμα τοῦ ἀοιδίμου ἐν Πατριαρχαίς κυροῦ Σωφρονίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀριδηλότατα φαίνεται ὅτι ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος ἡγεμῶν, ἐν προθέσει ὅλως ψυχικοῦ μνημοσύνου, ἀνορθώσας τὸ ρηθὲν μοναστήριον καὶ ἀναποσπάστως τῷ Θεῷ ἀφιερῶσας πάντα ὅσα ἐπροικίσαστο πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ, διέταξε ρητῶς ἵνα μὴ μεταβαίη πρὸς τοὺς ἀπογόνους του εἰ μὴ ἡ κτητορικὴ ἐπιστασία.....». Εἰς ἐπαναληπτικὴν ἐπιστολὴν τῶν ἀδελφῶν Μάνου ἐπηκολούθησεν ἐπιστολὴ (ἀπὸ 20 Μαΐου 1836) Γρηγορίου τοῦ ΣΤ' παραπέμποσα αὐτοὺς ἅπαξ διὰ παντὸς εἰς τὴν προηγουμένην πατριαρχικὴν ἀπάντησιν, καὶ οὕτως ἔπαυσε πᾶσα περαιτέρω διεκδίκησις δικαιωμάτων ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ ἰ. μονῶν (6).

Ἡ ἐπανελθοῦσα ἤδη, ὡς καὶ ἀνωτέρω γράφομεν, ἐπὶ τῆς ἐν Πρώτῃ ἰ. μονῆς κυριαρχικὴ κηδεμονία τῆς Ἐκκλησίας περιεστράφη καὶ περὶ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν αὐτῆς (7), ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν κατώρθωσε νὰ θέσῃ φραγμοὺς εἰς τὴν βουλιμίαν τρίτων, ἐπιδιωξάντων καὶ ἐπιτυχόντων τὴν ἀποξένωσιν τοῦ πλείστου μέρους τῆς νήσου, ἀποτελούσης ἰδιοκτησίαν τῆς μονῆς, ἡ ὁποία ἄλλως ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου εἶχε περιπέσῃ εἰς μαρασμὸν φθάσασα ἐν τέλει καὶ μέχρι κατερειπώσεως (8). Ἄλλ' ἡ ἐκκλη-

(6) Κωδ. Πατρ. Ἀρχαιοφ. ΧΜΑ' σελ. 79. 92. — Ἀρχιμ. Καλλ. Δελικάνη Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τόμ. Γ'. ΚΠολις. 1905 σ. 546. 549.

(7) Ἀπόδειξιν τῆς μερίμνης ταύτης ἀποτελεῖ καὶ τὸ πρὸς τὸν ἐνταῦθα πρεσβευτὴν τῆς Ρωσσίας ἀπαντητικὸν γράμμα τοῦ ΚΠόλεως Μελετίου Γ' ἀπὸ 18/ Σεπτεμβρίου 1845 ἔχον ὡς ἐξῆς : «Παρατηρήσαντες τὴν γενομένην πρὸς τὴν αὐτῆς ἐξοχότητα ἐρώτησιν τοῦ ἐν Πετροπόλει ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν περὶ τοῦ μοναστηρίου τῆς Μεταμορφώσεως, οὗτινος τὸ τεταγμένον βασιλικὸν ἔλεος, μὴ ληφθὲν πρὸ χρόνων, ἐξητήθη δι' ἀξιώσεως τοῦ παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Γερμανοῦ, σπεύδομεν νὰ εἰδοποιήσωμεν αὐτῇ ὅτι τὸ ἐν τῷ Παλαιστινιακῷ Καταλόγῳ σεσημειωμένον «ἱερὸν μοναστήριον τῆς Μεταμορφώσεως» καὶ Πολίτικον ὀνομαζόμενον, δὲν εἶνε τὸ κατὰ τὰ Μετέωρα κείμενον, ἀλλὰ τὸ ἐν τῇ ἀντικρῷ τῆς ΚΠόλεως νήσῳ Πρώτῃ ἀρχαῖον ἱερὸν μοναστήριον, σεμνυνόμενον ἐπὶ τῇ ἐνδόξῳ Μεταμορφώσει, ἣντινα διασάφησιν ἀξιούμεν τὴν ἐξοχότητά της ἵνα διαβιβάσῃ ὅπου δεῖ, χάριν τῆς ἀποστολῆς τοῦ ὀρισμένου πρὸς αὐτὸ βασιλικοῦ ἐλέους.....» Κωδ. Πατρ. Ἀρχαιοφ. ΚΔ' σ. 176. — Καλλ. Δελικάνη ὡς ἀνωτ. σ. 255.

(8) Ὁ Ch. Pertusier ἐπισκεφθεὶς τὴν Πρώτην κατὰ τὴν β' δεκαετίαν τοῦ 18 αἰῶνος διεπίστωσεν ὅτι ἡ ἡμετέρα μονὴ δὲν διετηρεῖτο τόσον καλῶς ὅσον αἱ μοναὶ τῶν ἄλλων νήσων καὶ ὅτι περὶ αὐτὴν ὑπῆρχον καλλιεργημένα μέρη ἐλάχιστα καὶ πτωχά. (Promenades pittoresques de C/ple. Paris 1815, III. p. 88). Βαρθ. ὁ Κουτλουμουσιανὸς ἐπιμένει κατὰ Ἰούνιον 1845 ὅτι «τῆς Πρώτης, ἐξαιρουμένου τοῦ ἐν αὐτῇ σεσαθρωμένου μοναστηρίου καὶ τινων γαιῶν, ὑποκειμένων καὶ αὐτῶν εἰς τὴν αὐτὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ἡ λοιπὴ τῆς νήσου περιοχὴ ὀδεύει καθ' ἐκάστην

σιαστικὴ μερίμνα ἐν τέλει ἐξενίκησεν. Ἰωακείμ ὁ Γ' ἀποφασίσας συνοδικῶς «τὴν σύστασιν γηροκομείου ἀποκλειστικῶς χρησιμεύοντος εἰς τὴν περιθάλψιν τῶν ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἀνωτέρου ἢ ἐνοριακοῦ, ἀπομάχων» ἀπέβλεψεν «εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ κείμενον ἱερὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακὸν μοναστήριον τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος ἡμῶν, ὅπερ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ὑγείας καὶ ἐντελοῦς ἡσυχίας ἐθεωρήθη πάντων τῶν ἄλλων καταλληλότερον διὰ τε τὸ τερπνὸν καὶ εὐάερον καὶ συγκεκριασμένον τοῦ κλίματος καὶ διὰ τὸ ἡσυχαστικὸν καὶ ἀθόρυβον τῆς θέσεως αὐτοῦ». Ἄλλ' «ἐπειδὴ τοῦτο μονοτονὸν ἐρείπιον ὄν» ἔχρηζεν οὐσιώδους καὶ πολυδαπάνου ἐπισκευῆς ἐξητήθη διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου (ἀπὸ 2 Μαΐου 1879) ἡ προαιρετικὴ πρὸς τὴν ἐπισκευὴν ταύτην εἰσφορὰ τῶν ἀρχιερέων τοῦ θρόνου. Καὶ ἀπέτυχεν μὲν τότε ἡ πραγματοποιήσις τῆς ἀρίστης ταύτης ἰδέας προσκρούσασα ἄγνωστον πον (9), δὲν ἀπέμεινεν ὅμως καὶ ἡ ἡμετέρα μονὴ ἐν τοῖς ἐφεξῆς χρόνοις ἄνευ ἐκπληρώσεως ἄλλου κοινωφελοῦς σκοποῦ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐστέγασεν αὕτη ἐπὶ ἐν σχολικὸν ἔτος (1895—96) τὰς θεολογικὰς τάξεις τῆς ἐκ τοῦ σεισοῦ σοβαρῶς παθούσης Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ὀρέξασα οὕτω χεῖρα φιλάδελφον εἰς τὴν στεγάζουσαν τὴν τελευταίαν ταύτην ἰ. μονὴν τῆς ἁγίας Τριάδος (10), ἀπὸ δὲ τοῦ 1906 εἶδεν ἐγκαθιστάμενον ἐν αὐτῇ, διασκευασθεῖσα καταλλήλως, τὸ «Ἐθνικὸν Ὁρφανοτροφεῖον τῶν θηλέων Συμεῶν Σινιόσογλου» (11). Ἐννοεῖται

εἰς παντελῆ ἀποξένωσιν ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου γένους» (ἐνθα ἀνωτ. σ. 177—ὄρα καὶ R. Janin ὡς ἀνωτ. σ. 194).

(9) Ἐκκλ. Ἀλήθεια ἔτος Α' (1881) σ. 267. ΚΣΤ' (1906) σ. 288.— Μ. Γεδεῶν ὡς ἀνωτ. σ. 708.

(10) Ἐκκλ. Ἀλήθεια ἔτος ΙΕ' (1895) σ. 147. 253. ΙΣΤ' (1896) σ. 121. 129. 265. — Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Γρηγοῤ᾽ ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολὴ (1844-98) Ἀλεξάνδρεια. 1907. σ. 133.

(11) Ἐπίγραμμα συντεθὲν ὑπὸ Ἰωάν. Δ. Τανταλίδου, πρωτονοταρίου τῆς Μ. Ἐκκλησίας, πρὸς ἀναγραφὴν ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ Ὁρφανοτροφείου. (Ἐκκλ. Ἀλήθεια ΚΣΤ' (1906) σ. 288.

Πάλαι ἡ πάνσεπτος ἴδρυται ἤδε μονή, ἧς ἡ κλήσις
θεία Σωτήρος Χριστοῦ Μεταμόρφωσις, κτίτορα σχοῦσα
τὸν Ρωμανὸν Διογένην, θεόφρονος ἔμπλεω ζήλου.
Ἰωακείμ δὲ τοῦ Τρίτου τὸ δεύτερον πατριαρχοῦντος,
θειῶ ὡσαύτως πυρούμενος ζήλῳ ἀνὴρ εὐεργέτης
τῆς ἐν Χριστῷ εὐποίας ἐν ταύτῃ ἀνήγειρεν οἶκον
ὡς ἐθνικὸν τῶν θηλέων τοῦ Γένους Ὁρφανοτροφεῖον.
Μνήσθητι Σῶτερ, Συμεῶν τοῦ Σινιόσογλου Ὁρφανοτρόφου,
σκέπε δ' υἱούς, θυγατέρας καὶ σύζυγον, δρῶντας ὁμοίως.

Ἐνεκαίνισθη τῇ δ' Ἰουνίου, ἐν ἔτει σωτηρίῳ α' 75'.

ὅτι διὰ τῆς συστάσεως τοῦ ὄρφανοτροφείου ἡ ἱ. μονὴ ἐξηκολούθει, ὡς καὶ πρότερον, οὕσα προσηρητημένη τῇ κατὰ Χάλκην ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ, ἀλλ' ἡ διεύθυνσις καὶ διαχειρίσις τῶν εἰς τὴν μονὴν ἀνηκόντων κτημάτων (οἰκιῶν, γαιῶν, ἀγρῶν καὶ δασῶν), συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν προσόδων τοῦ ἱ. ναοῦ—ἐξαιρουμένων τῶν λατομείων, μενόντων ὑπὸ τὴν διαχειρίσιν τῆς Σχολῆς—ἀνετέθη τῇ Ἐφορείᾳ τοῦ Ὁρφανοτροφείου, καταβαλλούσῃ μόνον ἐτησίως τῇ Σχολῇ τριάκοντα λ. τ., πρὸς δὲ τούτοις τῆς ἱ. μονῆς διατηρούσης, ὡς καὶ πρότερον, τὴν σταυροπηγιακὴν αὐτῆς ἀξίαν, ὃ ἡγούμενος αὐτῆς διωρίζετο συνοδικῶς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου (12). Τῷ 1915 ἐπετάχθη ἡ ἱερὰ μονὴ πρὸς ἐγκατάστασιν προσφύγων ξένων, (ιδίως Ρώσων), τοῦ Ὁρφανοτροφείου Σινιόσογλου φιλοξενθέντος προσωρινῶς ἐν τῷ παλαιῷ Γηροκομείῳ Βαλουκλῆ. Κατὰ τὴν ἐπίταξιν, διαρκέσασαν μέχρι τοῦ 1924, τὰ τῆς ἱ. μονῆς διεχειρίζετο ὡς καὶ πρότερον ἡ Ἐφορεία τοῦ Ὁρφανοτροφείου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1924 περιῆλθεν καὶ αὐθις ἡ μονὴ εἰς τὴν ἱ. Θεολογικὴν Σχολήν, ἀπὸ δὲ τοῦ 1928 εἰς τὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Μοναστηριακὴν Ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως τὸ ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῶν κτημάτων αὐτῆς τυχὸν προκύπτον καθαρὸν εἰσόδημα διατίθεται ὑπὲρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

(12) Ἐκκλ. Ἀλήθεια ἔτος ΚΕ' (1905) σ. 320. 322. 333. ΚΣΤ' (1906) σ. 45. 255. 288. — Κανονισμὸς τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ ἐθνικοῦ ὄρφανοτροφείου τῶν θηλέων Συμεῶν Σινιόσογλου. ΚΠολις. 1906.

Β'.

Η ΕΝ ΤΗΙ ΝΗΣΩΙ ΑΝΤΙΓΟΝΗΙ

Ι. ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ

ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Κατὰ παράδοσιν, ἄγνωστον ποῦ βασιζομένην, Βασίλειος ὁ Μακεδὼν (867-886) ἀνήγειρεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τῆς νήσου Ἀντιγόνης μονὴν ἐπ' ὀνόματι τῆς *Θείας Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ*, μετονομασθεῖσαν πολὺ ἀργότερον ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένων πατέρων : «*τῆς Θεοκορυφώτου*», σήμερον δὲ γνωρίζομένην ἐπὶ τὸ συντομώτερον ὑπὸ τὸ ὄνομα : «*ὁ Χριστός*» (1). Ἡ μονὴ αὕτη, πιθανῶς ἰδρυθεῖσα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίου τινὸς ναοῦ, τοῦ Διὸς ἢ ἄλλου τινός, ἐμπεριεῖχεν ὀλόκληρον τὸν λόφον, κατὰ παράδοσιν δὲ τὸ δάσος καὶ τὸ πλεῖστον τῆς νήσου ἀπετέλει ἰδιοκτησίαν αὐτῆς, ἵνα παραλείψωμεν ἄλλην πληροφορίαν Κωνσταντίου τοῦ ἀπὸ Σιναίου βεβαιοῦντος ὅτι «*καὶ ἐπὶ τῆς ἀντικρῦ ἀσιατικῆς παραλίας ἐκέκτητο τὸ μοναστήριον αὐτὸ πολλὰ κτήματα*». Ἡ ἐκκλησία ἦτο ἐκτισμένη κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ βράχου ἔχουσα τρούλλον ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐμβαδὸν 5×4.90 μ. κατὰ τὸ ἱερὸν μετὰ 4.30 μ. ὕψους καὶ 6.40×9 μ. κατὰ τὸ καθολικὸν μετὰ 5.50 ὕψους, πρόναον θολοσκέπαστον μετὰ τριῶν τρούλλων, πιθανῶς δὲ καὶ στοὰν πέριξ αὐτῆς, τρεῖς θύρας ἀνὰ μίαν εἰς ἐκάστην τῶν τριῶν πλευρῶν (Β. Δ. καὶ Ν.) καὶ ἀνὰ τρία παράθυρα. Ἐσωτερικῶς ἦτο ἐξωγραφισμένη δι'

(1) *Κωνσταντινιάς* παλαιά τε καὶ νεωτέρα. Βενετία. 1824. σελ. 161-162. — *Σκαρλ. Βυζαντίου* ἢ ΚΠολις. Ἀθήναι. 1862. Β' σ. 296.—Ἡ νῆσος Ἀντιγόνη ὑπὸ *Μ. Χουρμούξη*. ΚΠολις. 1869. σελ. 19. 59 καὶ ἐξ. — Ἐκκλησ. Ἱστορία ἀρχιμ. *Φιλ. Βαφείδου*. ΚΠολις 1886. τόμ. Β' σ. 83. τόμ. Γ' β', Ἀλεξάνδρεια. 1928 σελ. 353.—*Μ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπ.* τόμ. Δ' σ. 851.—Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν *Ἐλευθερουδάκη* Β', σελ. 191. — *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclesiastique*. Paris. t. III p. 547.—*Abbé Marin, les moines de Constantinople depuis la fondation de la ville jusqu'à la mort de Photius (330-898)*. Paris. 1897. σ. 34.—*G. Schlumberger, les îles des princes*. II. édit. Paris 1925 σ. 87.—*R. Janin, les îles des princes, ἐν τῷ περιοδικῷ Echos d'orient* ἔτος 27 (1924) σ. 319. — *Constantinople by Edwin A. Grosvenor*. London 1895 σ. 271.

εικόνων χρυσοστεφάνων και διὰ μονογραφιών ψηφιδωτών. Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς μονῆς ὑπῆρχον ἕξ δεξαμεναί, τῶν ὁποίων σώζονται τρεῖς (2).

Ποία ὑπῆρξεν ἡ μετέπειτα ἱστορία τῆς μονῆς ταύτης ἀγνοοῦμεν. Λέγεται ὅτι Ρωμανὸς ὁ Λεκαπηνὸς ἐνέκλεισεν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ (τῷ 921) τὸν ἐπὶ συνωμοσία κατηγορηθέντα μάγιστρον Στέφανον, ἀποκαρέντα μοναχόν. Πιθανόν (3). Τὸ βεβαιότερον εἶναι ὅτι τὴν μονὴν ταύτην εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ χρυσοβούλλον Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, τὸ ἐκδοθὲν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1158 καὶ ἐπιβραβεῦσαν καὶ τῷ μοναστηρίῳ τῷ ἐν «*τῇ τοῦ Ἀντιγόνου*» νήσῳ δίκαια πολλά (4). Ὀλίγον ἀργότερον, τῷ 1199, ἀναφέρεται μοναχὸς ἕξ Ἀντιγόνου—ὑποτίθεται τῆς ἡμετέρας μονῆς—μεταβὰς εἰς Τυρολόην τῆς Θράκης «*τελωνήσων τὴν πανήγυριν*», καθ' ὃν χρόνον οἱ Βλάχοι διατρέχοντες ἐλεηλάτουν τὴν χώραν ἐκείνην (5). Τὰς ἐφεξῆς περιπετειάς τῶν μονῶν «*τῶν περιοικίδων νήσων*» δὲν φρονοῦμεν ὅτι διέφυγεν καὶ ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Ἀντιγόνου παρὰ τὴν εἰσέτι ὑπαρξίν—τῷ 1561—«*ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης κορυφῆς ἱεροῦ ναοῦ καὶ παρ' αὐτὸν δεξαμενῆς κεχρισμένης μίγματι κονίας καὶ κεράμου καὶ ἐκ πλίνθων καμαρωτῆς*», ὡς ἀναφέρει ὁ Pierre Gilles (6)· τὸ πλήρωμα δὲ τῆς καταλαβούσης αὐτὴν

(2) *M. Χουρμούζη* ὡς ἀνωτ. σ. 62-68.—*R. Janin* ὡς ἀνωτέρω σ. 322.

(3) *Κωνσταντινιάς* κλπ. σελ. 161.—*Σκ. Βυζαντίου* ὡς ἀνωτ. σ. 296.—*Ο R. Janin* ὡς ἀνωτ. σελ. 318 σημειοῖ ἀορίστως ὅτι ὁ Στέφανος ἐνεκλείσθη εἰς ἓν μοναστήριον. Μήπως ὑπῆρχε καὶ ἕτερον μοναστήριον, περὶ τῆς πιθανῆς ἰδρύσεως τοῦ ὁποίου ἀπὸ μέρους τῆς Θεοδώρας, ταυτοχρόνως πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐπίσης ἰδρυσιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Τιμίου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ διατυποῖ σχετικὴν γνώμην ὁ Schlumberger (σελ. 98), καὶ αὐτὸς δὲ ὁ *Κωνσταντῖος* (σ. 163) συμπεραίνει τὴν ὑπαρξίν παρὰ τὸν ναὸν τοῦτον καὶ «*μοναχῶν καταγωγίου*», ὁ δὲ *M. Χουρμούζης* (σ. 42) ἀναφέρει ὅτι ὁστοῦν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Προδρόμου περικλείεται ἐν παλαιᾷ ἀργυρᾷ χειρὶ, φερούση τὴν ἐπιγραφὴν: «*Μέρος τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τοῦ Προδρόμου, τὸ ἀφιερωθὲν παρὰ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου τῇ μονῇ αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ Ἀντιγόνου*»; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι *Δέων ὁ Γραμματικὸς* (Migne 108 σελ. 1137), *οἱ μετὰ Θεοφάνη* (Migne 109 σ. 416) καὶ *Γεώργιος ὁ Μοναχὸς* (Migne 109 σ. 952) ἀναφέρουσιν ἀπλῶς ὑπερορίαν τοῦ Στεφάνου «*εἰς τὴν Ἀντιγόνου νήσον*» καὶ μόνον *Συμεὼν ὁ Μάγιστρος* (Migne 109 σ. 793) ἀναφέρει, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀορίστως, ὅτι «*... ὑποπτυνθεὶς Στέφανος ὁ Μάγιστρος ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος ἀποκείρεται ἐν τῇ τοῦ Ἀντιγόνου νήσῳ*» (κατὰ τὴν λατιν. μετάφρασιν: «*monachorum ritu capillis multatus est*»).

(4) *Migne*, 137 σ. 933.—*Σύνταγμα ἰ κανόνων Ράλλη-Ποτλῆ Β'* σ. 598.—*M. Γεδεφν.* Πατριαρχ. πίνακες σ. 362.—*R. Janin* ὡς ἀνωτ. σ. 180. 319.

(5) *Migne* 139 σ. 880.—*Κωνσταντινιάς* ὡς ἀνωτ. σελ. 162.—*Σκ. Βυζαντίου* ὡς ἀνωτ. σ. 293.—*R. Janin* ὡς ἀνωτ. σ. 318.

(6) *De Bosphoro Thracio.* Lyon. 1561. σελ. 258.—*M. Χουρμούζη* ὡς ἀνωτέρω σελ. 16.

δυστυχίας διαβλέπομεν ἐν τοῖς γεγονόσι τοῦ 1630, ὅτε κατ' ἀνωτέραν ἐντολὴν διετάχθη ἡ διὰ πυρίτιδος κατεδάφισις τῆς μονῆς, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ἡ σωζομένη παράδοσις (7). Τὴν ἐπελθοῦσαν ταύτην καταστροφὴν ὑπαινίσσεται πάντως ἀργότερον καὶ Δοσίθεος ὁ Ἱεροσολύμων (1669-1707) γράφων ὅτι ὑπῆρχεν ἐν τῇ κορυφῇ τῆς Ἀντιγόνου ἐκκλησία εἰς κατάστασιν ἐρειπιώδη ἔχουσα τρεῖς ὠραίας κινστέρναις (8), ὡς καὶ ἔτι ἀργότερον—τῷ 1752—ὁ σениὸρ Μομάρος, ἀ' διερμηνεὺς τῆς ἐν ΚΠόλει Αὐστριακῆς πρεσβείας, ἀναφέρων ἐν στίχοις αὐτοῦ περὶ τῆς Ἀντιγόνου, σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἐξῆς σχετικά: (9)

«*εἰς κορυφὴν τὴν πλειὸ ἕψηλὴν μιὰ ἔρημ' ἐκκλησία,
μ' ἓνα μεγάλ' ἁγίασμα Χριστοῦ μ' ὀνομασία.*»

Κωνσταντῖος ὁ Σιναίου σημειοῖ—τῷ 1824—περὶ τοῦ ναοῦ ὅτι τούτου «*τὰ ἐρείπια καὶ ἕως τῆς σήμερον πόρρωθεν βλέπονται*». Σκαρλάτος ὁ Βυζάντιος—τῷ 1862—ὅτι «*ἐπ' αὐτῆς τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους σώζονται τὰ ἐρείπια μέρους τοῦ περιβόλου καὶ τοῦ ναοῦ, καθὼς καὶ αἱ πλινθόκτιστοι καὶ θολογύριστοι ἕξ ἀμμοκονίας κινστέρναι*» (10). Ὁ P. de Tchihatchef—τῷ 1864—ὅτι «*ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς νήσου εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια μιᾶς ἀρχαίας ἐκκλησίας, πλησίον τῶν ὁποίων βλέπει τις δύο ὠραίας κινστέρναις, ἀκόμη τελείως διατηρουμένας*» (11).

Τὴν ἀνοικοδομὴν τοῦ ἰ. ναοῦ τῆς μονῆς ταύτης ἀνέλαβεν—τῷ 1868—ὁ ἕξ Ἀντιγόνου καταγόμενος *M. Χουρμούζης* διενεργήσας καὶ ἐπιτεχῶν ἐπὶ τούτῳ συνδρομὰς ἀπὸ μέρους τῆς Πολιτείας, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ἀποβλέψας δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως «*συστηθῇ ἐν τῷ τόλῳ τούτῳ, ὡς λίαν καταλλήλῳ, κοινωφελές τι κατάστημα, ὡς π. χ. μικρὰ τις ἐν ἀρχῇ ἱερατικῆ σχολή, σχολεῖον δηλ. διὰ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἰδίως διὰ τοὺς πνευματικούς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπὶ ἕξ μῆνας νὰ διδάσκονται πρακτικὰ τὰ χρέη των*». Καὶ ὁ μὲν σκοπὸς οὗτος δὲν ἐπετεύχθη, κατωρθώθη ὅμως ἡ ἀνέγερσις ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ

(7) *Σκ. Βυζαντίου* ὡς ἀνωτ. σ. 297.—*M. Χουρμούζη* ὡς ἀνωτ. σελ. 61.—*R. Janin* κλπ. σ. 319.

(8) *Byz. Zeitschrift* XII. (1903) σ. 325.

(9) *R. Janin* ὡς ἀνωτ. σελ. 320.—*M. Χουρμούζη* ὡς ἀνωτ. σελ. 17.—*Σημ. Ἁγίασμα δὲν ὑπῆρχεν, ἴσως ὑπ' αὐτὸ νὰ ἐννοῆ κινστέρναις τινά.*

(10) *Κωνσταντινιάς* ὡς ἀνωτέρω σ. 161.—*Σκ. Βυζαντίου* ὡς ἀνωτ. σ. 296.—*Στ. Βοντυρᾶ*, Λεξικὸν ἱστορίας καὶ γεωγραφίας. ΚΠολις, 1869. Α' σ. 521.

(11) *Le Bosphore et Constantinople avec perspectives des pays limitrophes* Paris, 1864, p. 67.

ιερού και μέρους του καθολικού της αρχαίας τοιαύτης, ὁ ἐσωτερικὸς ἐξω-
 ραϊσμός αὐτῆς δι' ἱερῶν εἰκόνων και ἄλλων ἀναθημάτων ὡς και ὁ
 πλουτισμός της ἀναβιούσης ἰ. μονῆς διὰ μικρᾶς τινος βιβλιοθήκης (12).
 ἅμα δὲ ὑπήχθη ἡ ἰ. μονὴ τῇ ἰ. Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης πρὸς ἔμμε-
 σον ἐξυπηρέτησιν οὕτω σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ἔστω ἐν σμικρῷ και ἀτελῶς
 ἐπεδίωξε και ὁ τελευταῖος ὡς ἄνω ἀνακαινιστὴς τῆς μονῆς, ἥτις ἀπὸ
 τοῦ 1928 ὑπάγεται τῇ Πατριαρχικῇ Μοναστηριακῇ Ἐπιτροπῇ ὑφ' οὗς
 ὄρους και ἡ ἐν Πρώτῃ.

(12) *M. Χουρμούζη* ὡς ἄνωτ. σ. 13. 68. 93-97. 100.—*R. Janin* ὡς ἄνωτ. σελ. 320. 322.—Ὅρα και *G. Schlumberger* ὡς ἄνωτ. σ. 87.

Γ'

ΤΟ ΕΝ ΤΗΙ ΝΗΣΩΙ ΧΑΛΚΗΙ ΚΕΛΛΙΟΝ
 ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΝ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ὁ νοτιοδυτικῶς τῆς ἐν Χάλκῃ ἰ. πατριαρχικῆς και σταυροπηγιακῆς
 μονῆς τῆς Παναγίας Θεοτόκου, τῆς ἐπιλεγομένης *Καμαριωτίσεως*, κεί-
 μενος λόφος ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων φέρεται ἀποτελέσας μοναστικὸν ἐνδιαί-
 τημα πολλῶν ἀσκητῶν. Ἡ παράδοσις αὕτη ἐνισχύεται σοβαρῶς ἐκ τοῦ
 γεγονότος ὅτι και ἡ ὡς ἄνω ἱερὰ μονὴ ἀναφέρεται ὑπάρχουσα ἤδη, ἀπὸ
 τοῦ ἰδ' αἰῶνος, και συγκεκριμένως ἀπὸ τοῦ 1372, ἴσως δὲ και τότε, ἐὰν
 μὴ ἐνωρίτερον, ἰδρυθεῖσα (13). Ἰδιαιτέρως τὸ κελλίον τῆς *θείας μεταμορ-
 φώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ*, ὑπάρχον ἀπὸ διακοσίων ἐτῶν και πάν-
 τως ἀπὸ τῆς ἐν λόγῳ ἰ. μονῆς κυριαρχικῶς ἐξαρτώμενον, ὑπέστη σὺν τῷ
 χρόνῳ ἀλλοιώσεις και καταστροφάς, μόλις δὲ ἀπὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν
 ἐμφανίζεται και αὐθις και μάλιστα κατὰ τὸ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1835—47
 διάστημα, ὅτε ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Ἀντώνιος Τσίμας ἀνέκτισε τὸ κελλίον
 τοῦτο, περιλαμβάνον τὸ νῦν σωζόμενον ναῖδριον και τὰ συνημμένα αὐτῷ
 μικρὰ δωμάτια. Τῷ 1870 ἀνεκαινίσθη τὸ ναῖδριον τοῦτο συμπληρῶσαν
 τὴν πενιχρὰν αὐτοῦ διακόσμεισιν τῷ 1881 (14). Σήμερον διατελεῖ τοῦτο ὑπὸ

(12) *M. Χουρμούζη* ὡς ἄνωτ. σ. 13. 68. 93-97. 100.—*R. Janin* ὡς ἄνωτ. σελ. 320. 322.—Ὅρα και *G. Schlumberger* ὡς ἄνωτ. σ. 87.

(13) *Σελευκείας Γερμανοῦ*, ἰ. μονὴ τῆς Θεοτόκου ἐν Χάλκῃ ἐν «Ἐκκλ. Ἀλη-
 θεία» ΚΔ' σ. 84.—*M. πρ. Νικομηδείας Φιλοθέου* ἡ ἀναστήλωσις τῆς ἱστορικῆς
 ἀληθείας διὰ τῆς εὐτυχοῦς ἀνακαλύψεως τοῦ *M. Σελευκείας*, αὐτόθι σ. 203 και
 ἐξῆς.—*Κωνσταντινιάς* παλαιὰ τε και νεωτέρα. Βενετία. 1824. σ. 163 και ἐξῆς.—
Σκ. Βυζαντίου, ἡ ΚΠολις. 1862. Β' 303.—*Βαρθ. Κουτλουμουσιανοῦ* ὑπόμνημα
 ἱστορικὸν περὶ τῆς κατὰ Χάλκην μονῆς τῆς Θεοτόκου. ΚΠολις. 1846. σελ. 13.—
Ξενοφ. Μογὲ ἡ ἐν Χάλκῃ ἑλληγεμπορικὴ σχολή. ΚΠολις. 1875. σ. 32.—*G. Schlum-
 berger, les îles des Princes*. ἔκδ. β' Paris. 1925. σ. 105.

(14) Ἐξωθεν τοῦ ἰ. βήματος τοῦ ναῖδριου ἀναγινώσκειται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ και
 χρονολογία :

ΙΣ	ΧΣ
ΝΙ	ΚΑ

1870

Ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ ὑπάρχουσι ἰ, εἰκόνες : ἡ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν και ἡ τῶν

τήν ἐπίβλεψιν τοῦ ἡγουμένου τῆς παρακειμένης Σκήτης τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, καὶ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς ἱερᾶς μονῆς τῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης.

Σωζόμεναι ἀρχαιότητες εἶναι : ἰ. εἰκὼν τῆς Θεοτόκου καὶ ἕτερα τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου· ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ ναυδρίου παρατηροῦνται μωσαϊκά· ἐν δὲ τῷ προαυλίῳ ὑπάρχει κινστέρνα τετραγώνου μετὰ δύο στομίων, ἔτι δὲ καὶ τινες πλάκες πήλιναι.

Ἐκ τῶν ἀσκητευσάντων ἐν τῷ κελίῳ τούτῳ μοναχῶν τοῦ 19^{ου} αἰῶνος ἔρχονται κατὰ σειράν : ὁ ἐκ Καισαρείας Εὐστράτιος (1832-50), ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Ἀντώνιος Τσίμας (1835-47, ὁ χρηματίας ὑποτακτικὸς τοῦ Εὐστρατίου Μακάριος (1850-65), ὁ Ἀγάθων (1865-72), οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ Ἰωάσαφ καὶ Βησσαρίων, ὁ ἐκ Νίγδης Ἰσαάκιος (1890-1910) καὶ τελευταῖος ὁ Προκόπιος (1905-).

ἀγίων μαρτύρων : Θεοδώρου, Μηνᾶ, Δημητρίου καὶ Γεωργίου μετὰ χρονολογίας 1871, εἰς τὸ μέσον τῆς ὀροφῆς ὁ Παγτοκράτωρ μετὰ χρονολογίας 1879, ἡ δὲ ἐλαιογραφία τοῦ ἰ. βήματος φέρει τοιαύτην τοῦ 1881.

Δ'.

Η ΕΝ ΤΗΙ ΝΗΣΩΙ ΠΡΙΓΚΗΠΩΙ

Ι. ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ

ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἐπὶ τοῦ δεσπόζοντος νοτίως τῆς ἐν Πριγκήπῳ μικρᾶς πόλεως λόφου εὑρηται ἡ ἰ. μονὴ τῆς θείας μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, γνωρίζομένη σήμερον κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα «ὁ Χριστός». Ἀγνοοῦντες τὸν χρόνον τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς θέλομεν μόνον νὰ διῶδωμεν αὐτὴν ὑπονοουμένην ὡσαύτως ἐν τῷ γνωστῷ χρυσοβούλλῳ Μανουὴλ Α' τοῦ Κομνηνοῦ, ἐκδοθέντι κατὰ Μάρτιον τοῦ 1158. Ἀργότερον, περὶ τὸ 1597, βλέπομεν αὐτὴν ἀνακαινιζομένην ὑπὸ δύο μοναχῶν, ἐπὶ τοῦ Ἐπιτηρητοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Μελετίου Ἀλεξανδρείας τοῦ Πηγᾶ, τιμηθεῖσαν δ' ἔπειτα καὶ διὰ σταυροπηγιακῆς ἀξίας ὡς ἀναφέρουσιν ἀρχαῖα πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ σιγιλλιῶδη γράμματα (1).

Κατὰ τὴν μεταγενεστέραν ἱστορίαν τῆς ἰ. μονῆς, αὕτη περιπεσοῦσα εἰς συμφορὰς καὶ δυστυχήσασα παρεχωρήθη τῷ 1753 διὰ σιγιλλιῶδους γράμματος Κυρίλλου Ε' εἰς τὸ ρουφέτιον τῶν πεζιρτσίδων, οἵτινες καὶ ἀνέδειξαν αὐτὴν. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας ὅμως Γαβριὴλ Δ', ἐν ἔτει 1782φ, μὴ δυνάμενοι οὔτοι νὰ συνεχίσωσιν, ὡς καὶ πρότερον, τὰ τῆς διαχειρίσεως καὶ ἐπιμελείας τῆς μονῆς ἐζήτησαν τὴν ἀνάθεσιν καὶ προσήλωσιν αὐτῆς εἰς τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει σταυροπηγιακὴν μονὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὴν ἐπιλεγομένην τοῦ Ἐσφιγμένου, ὅπερ καὶ ἐνεκρίθη συνοδικῶς. Ἀλλ' ἡ προσήλωσις αὕτη κατ' οὐδὲν ὠφέλησε τὸ μοναστήριον τοῦτο τῆς Πριγκήπου «εἰς τελείαν ἀπώλειαν πεπτωκός, μετασχὼν τῆς παρ' ἐκείνου (=τῆς μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου) εἰς αὐτὸ παρείσφρουσάσης ἀθλιότητος καὶ παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένης ἐλεεινῆς κατα-

(1) Migne 137 σ. 933. — Σύνταγμα Ράλλη καὶ Ποτλῆ Β'. σ. 598. — Κωνσταντινῆς παλαιὰ τε καὶ νεωτέρα. Βενετία 1824. σελ. 170. — Σκαρλ. Βυζαντίου, ἡ ΚΠολις. Ἀθῆναι. 1862. Β'. 314. — G. Schlumberger, les îles des Princes II. édit. Paris 1925. σ. 246. — R. Janin, les îles des Princes ἐν τῷ περιοδικῷ Echos d'Orient ἔτος 27 (1924) σ. 424. — M. Γεδεῶν Πατρ. Πίνακες. ΚΠολις 1890. σ. 541.

SISMANOLOGIO
MEGAKO

στάσεως». Ἐνεκα τούτου, προτροπῇ Νεοφύτου Ζ', ἀνέλαβε τὴν ἀνακαινισιν τοῦ μοναστηρίου, ἐπιμεληθεὶς αὐτοῦ ἐξ ἰδίων, ὁ εὐγενέστατος ἄρχων Παχάρνικος Χριστόδουλος Βλαχούτσης, ὅστις διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου—κατ' Αὐγουστον 1793—ὠνομάσθη ἔξαρχος τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, ἀποσπασθέντος ἀπὸ τῆς ὡς ἄνω ἰ. μονῆς τοῦ Ἑσφιγμένου καὶ τεθέντος καὶ αὐθις ὑπὸ τὴν ἄμεσον διοίκησιν τοῦ Οἴκουμενικοῦ θρόνου, πάντη δὲ ξένου διατελοῦντος πρὸς τὸ ρουφέτιον τῶν πεζιοτζίδων. Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1798 ὁ πατριάρχης Σαμουὴλ ἀποσπάσας τὸ μοναστήριον τοῦτο, πατριαρχικὸν σταυροπήγιον ὑπάρχον, ἀπὸ τῆς ἔξαρχικῆς προστασίας καὶ ἐπιμελείας τοῦ ἄρχοντος ποστελνικίου Χριστ. Βλαχούτση, προσήλωσεν αὐτὸ τῇ ἐνταῦθα, ἐν ΚΠόλει, «κοινῇ σχολῇ τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων ὡς οἰκῆματος ἑαρινοῦ ἀποστερουμένη». Ἐπειδὴ ὅμως διὰ τῆς προσηλώσεως ταύτης «οὐδεμία προσεγένετο ὠφέλεια τῇ κοινῇ πατριαρχικῇ σχολῇ... τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου ἐρημωθέντος ὡς ἀπροστατεύτου διαμείναντος», Νεόφυτος ὁ Ζ' (τὸ β')—κατὰ Μάϊον 1799—ἀποσπάσας αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἐν λόγῳ σχολῆς, συναινέσει καὶ τοῦ συνεφόρου αὐτῆς «ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος Μεγάλου Διερμηνέως τῆς κραταιᾶς βασιλείας»... κὺρ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, παρεχώρησε καὶ αὐθις ἔξαρχικῶς, μετὰ πάσης τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας, εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἀνωτέρω ἄρχοντα ποστέλνικον, ἔχοντα τὸ δικαίωμα ἐπιμελεῖσθαι τῆς μονῆς διὰ βίου παντὸς καὶ διαχειρίζεσθαι τὰ κατ' αὐτήν, τοῦ ἔξαρχικοῦ τούτου δικαιώματος μεταβιβαζομένου κατὰ διαδοχὴν καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ κληρονόμους αὐτοῦ, κατόπιν καὶ εἰδικῆς συμφωνίας προβλεπούσης καὶ ἀποζημίωσιν δι' αὐτοὺς ἐκ γροσίων 3670 ἐν περιπτώσει ἀποσπάσεως ἀπ' αὐτῶν τῆς ἰ. ταύτης μονῆς, ὡς ἐζητήθη ἢ ἀποζημίωσις αὕτη ὀλίγον ἀργότερον—κατὰ Σεπτέμβριον 1809—καθ' ὃν χρόνον διετέλει ἐφησυχάζων ἐν αὐτῇ ὁ πατριάρχης πρ. ΚΠόλεως Γρηγόριος Ε', ὁ μετὰ ἐνιαύσιον διαμονὴν ἀποσταλεὶς ἐξόριστος εἰς Ἅγιον Ὄρος (2).

Ὁ πατριάρχης Χρῦσανθος ἀγοράσας τὸ ἐν Χάλκῃ ἰ. μοναστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος ἀντήλλαξεν ἔπειτα αὐτὸ «πρὸς τὸ ἐν Πριγκήπῳ τῆς θείας μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ... ὡς ἡσυχαστικώτερον καὶ ἀναπαυτικώτερον καὶ ἀπωκισμένον τῆς χώρας καὶ ταραχῆς καὶ συγχύσεως ἀπηλλαγμένον». Ἐξορισθεὶς εἰς Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας ἐπέτυχεν ἵνα ἐπιστρέψῃ ἐκεῖθεν καὶ κατόκησεν ἐν τῇ ἡμετέρῃ μονῇ, ἐν ἣ καὶ ἐτάφη

(2) Κωδ. Πατρ. Ἀρχαιοφ. Η'. σ. 233. 325.—R. Janin ὡς ἀνωτέρω σ. 423.424. 426.—M. Γεδεὼν ὡς ἀνωτέρω σελ. 646. 659. 668. 673. 677. 680.—Ἀρχ. Κ. Δελικάνη περιγραφικὸς κατάλογος... σελ. 13.—Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τόμ. Γ'. β'. σ. 354 ἐν σημ.—M. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. Η'. σ. 723.

ἀποθανὼν τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1834 (3). Ὁ πατριάρχης Σωφρόνιος Γ' ἐφησυχάζων ἐν Πριγκήπῳ (4 Δ/βρίου 1866—30 Μαΐου 1870) ἐπελήφθη τῆς ἀνακαινίσεως τῆς μονῆς διὰ δαπάνης 127.441 γροσίων. Θεὶς τὰ θεμέλια τῇ 4ῃ Ἰουλίου 1869, ἠξιώθη ἵνα τελέσῃ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἰ. ναοῦ τῇ 7ῃ Σ/βρίου ἰδίου ἔτους, ἱεουργήσας αὐτὸς οὗτος μετὰ τῶν μητροπολιτῶν Δημητριάδος Δωροθέου καὶ Φιλαδελφείας Μελετίου, συμφώνως πρὸς Ἐκδοσιν Γρηγορίου ΣΤ' (4).

Κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1903, κατόπιν αἰτήσεως τῆς Ἐφορείας τοῦ ἐν Πριγκήπῳ Ἐθνικοῦ Ὀρφανοτροφείου, Ἰωακείμ Γ' ἐξεχώρησε συνοδικῶς τὴν διοίκησιν, διαχειρίσιν καὶ ἐπικαρπείαν τῆς ἡμετέρας μονῆς μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ ἐξαρτημάτων αὐτῆς εἰς τὸ ἐν λόγῳ Ὀρφανοτροφεῖον, ὑποχρεούμενον ὅπως καταβάλλῃ ὠρισμένον ἐτήσιον ἐπίδομα τῷ ταμείῳ τῆς ἐν Χάλκῃ ἰ. Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀφ' ἧς ἐξηρτάτο ἡ ἱερὰ μονή, ἣτις καὶ ἐξηκολούθησε καὶ ἐφεξῆς διατηροῦσα τὴν σταυροπηγιακὴν αὐτῆς ιδιότητα. Ἀπὸ τοῦ 1928 ὑπήχθη, ἀπό γε διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως, τῇ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Μοναστηριακῇ Ἐπιτροπῇ (5).

(3) Κωδ. Π. Ἀρχαιοφ. ΧΜ'. 184.—M. Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. σελ. 688.—μελέτην μου περὶ Γερμανοῦ Γ'. ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ (1931) σελ. 529—Σκαρλ. Βυζαντίου ὡς ἀνωτέρω σελ. 315.

Ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Χρῦσανθου ἀναγινώσκειται τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα :

«Ἦσθ' ὄθεν; ἐκ γῆς. Νῦν δ' αὖ; ἐς γῆν ᾧδ' ἐπανήλθον.
 » εἴτ' ἐπαναστρέψας, λήψομαι ἦν ἔλιπον.
 » Καὶ δὴ οὐ βροτός, ἀλλ' ἐξῆς ἔσομ' ἄμβροτος αἰέν,
 » εὔτε Θεὸς καλέσει, γῆς ἀπαιερόμενος.
 » Πεύθει, ὅς γενόμην; Σαυτῶ τί τόδ' ἄρα μελήσει;
 ὡς σύ τε τοῖος ἔση, τουτὶ μέλημ' ἐχέμεν».

Ὁ διδάσκαλος Ἀβράμιος ὁ Ὀμηρόλης προσεπέγραψε καὶ τοὺς ἐξῆς δύο στίχους ἵνα μὴ ὁ τάφος παραμένῃ ἀνώνυμος.

«Χρῦσανθος οὗτος Πατριάρχης, ζῶν ἔτι,
 » ὅς ἦν ξυνείρας ταῦτα, ὃν κεύθει τάφος».

(4) Κωδ. Πατρ. Ἀρχαιοφ. Μ'. 128. 227.—R. Janin ὡς ἀνωτέρω σ. 424.—E. Τανταλίδου. Ἐκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ τῆς θείας Μεταμορφώσεως τῆς κατὰ τὴν νῆσον Πριγκήπου ἰ. μονῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ΚΠολις 1870.

(5) M. Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου ἐκκλησ. ἱστορία ὡς ἀνωτέρω, σελ. 354 ἐν σημ.—Ἐκκλησ. Ἀλήθεια ΚΓ'. (1903) σ. 279.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελ.

Α') Ἡ ἐν Πρώτῃ ἰ. Π. καὶ Σ. μονῇ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ 5

Β') Ἡ ἐν Ἀντιγόνῃ » » » 13

Γ') Τὸ ἐν Χάλκῃ κελλίον » » 17

Δ') Ἡ ἐν Πριγκήπῳ ἰ. Π. καὶ Σ. μονῇ » » 19

SISMANOGLIO
MEGARARO

SISMANOGLIO
MEGARÒ